

Rondetafelgesprek Participatieraad Haarlem
3 juli 2014
Hotel Stempels, Klokhuisplein 9, Haarlem

Aanwezig:

Participatieraad Haarlem: Ruth Nelemaat (voorzitter) Gert-Jan Ankoné, Driss el Gharnatti, Marzoug Lehiba (leden)

Organisaties:

Anja de Bruijn (*gem. Haarlem afd. Wmo*), Marlou Delhez (*CJG*), Freek van Dijk (*RIBW-KAM*), Sandra van der Gouw (*Ecosol*), Iske ter Haar (*RIBW-KAM*), Dick van Heun (*Platform mantelzorg*), Dick Jansen (*DOCK*), Tjeerd de Jong (*stg de Linde*), Lia Kloes (*Roads*), Lizzy van der Kooij (*gem. Haarlem/proj.leider Sociaal Wijkteam*), Angelica van de Kraan (*gem. Haarlem afd. SoZaWe*), Frank Marijnen (*ervaringswerker*), Ton Millenaar (*Netwerk vrijwilligershulp Z-K*), Albert Mulder (*Kontext*), Rob Overpelt (*Agros*), Evert Pater (*Leger des Heils*), Harp Tetterode (*Release*), Inge Veenstra (*Zorgbalans*), Kinga Visser (*PMO*), Catelijn de Zwart (*MEE*).

Afwezig met bericht:

Corinne Visser (lid Participatieraad).

Doel van de middag en kennismakingsronde

Ruth Nelemaat, voorzitter van de Participatieraad, opent de bijeenkomst en heet alle deelnemers welkom. Het onderwerp van dit rondetafelgesprek is de integrale aanpak binnen het sociale domein. De decentralisatie binnen het sociale domein moet bijdragen aan betere samenwerking en afstemming op lokaal niveau, zowel beleidsmatig als op uitvoeringsniveau. In de beleidsvisie van de gemeente Haarlem wordt het belang van een integrale aanpak onderkend, maar moet dit nog nader uitgewerkt worden. De Participatieraad vindt dat aspect een essentieel onderdeel van de transitie in het sociale domein. Daarom heeft de Participatieraad besloten om het college hierover op eigen initiatief advies te geven. Ter voorbereiding op dit advies wil de Participatieraad graag in gesprek met diverse partijen die in Haarlem werkzaam zijn en direct met de gevolgen van de decentralisatie en de gewenste integrale aanpak worden geconfronteerd.

Voor dit rondetafelgesprek zijn gericht deelnemers uitgenodigd die als professional of belangenbehartiger werkzaam zijn op één van de terreinen binnen het sociale domein (Jeugdzorg, AWBZ-WMO en Participatiewet).

De beleidskaders van de integrale aanpak zijn al vastgesteld. De Participatieraad constateert dat het beleid volgens de traditionele lijnen (afdelingen) wordt bepaald. Een integrale aanpak zou meer mogelijkheden bieden dan de beleidskaders die nu zijn vastgesteld.

Er wordt bekeken welke vragen er in het veld bij de diverse organisaties spelen. Hoe kunnen daar, met de bestaande procedures en juridische kaders als barrière, andere oplossingen gevonden worden, en hoe wordt daar vervolgens weer nieuw beleid van gemaakt? Met welke knelpunten krijgt een organisatie te maken en zijn daar mogelijk oplossingen voor te bedenken die nu nog niet aangeboden worden? Wellicht zijn er ook veranderingen op ambtelijk en bestuurlijk niveau noodzakelijk? Eind september zal er een bijeenkomst tussen de Participatieraad en de Commissie Samenleving van de Haarlemse gemeenteraad plaatsvinden. De uitkomsten van dit rondetafelgesprek zullen daar gepresenteerd worden.

Er volgt een introductie van de deelnemers en hun organisatie met een pitch, waarin wordt aangegeven wat men ziet als probleem/knelpunt voor een succesvolle integrale aanpak. Hieruit blijkt dat de grootste afbreukrisico's zijn:

- de factor tijd,
- de kwetsbare groepen ,
- het ontbreken van voldoende woningen in Haarlem voor de uit- en doorstroming van cliënten uit beschermd wonen en de maatschappelijke opvang.

Het samenbrengen van de verschillende domeinen zal, door de verbinding die tot stand gebracht wordt, echter ook kansen bieden, de verschillende organisaties zullen meer gaan samenwerken. Maar het veranderingsproces, de bezuinigingen en het onderling afstemmen kost helaas veel tijd en er worden veel verwachtingen naar elkaar gewekt.

De diverse organisaties en belangenbehartigers zijn flexibel genoeg om met onorthodoxe oplossingen te komen, maar is er ook **voldoende tijd** om deze oplossingen in te voeren als nieuw beleid? De deelnemers zijn bang dat hun **cliënten in de knel** gaan komen door de snelheid waarmee de transitie plaatsvindt. Ook wordt de zorg geuit voor **de rechtspositie van de cliënt**; de cliënt zal het niet altijd eens zijn met de aanstaande veranderingen en zal er in de toekomst een mogelijkheid geboden worden om zijn gelijk te halen? Men gaat er van uit dat iedere burger een sterk netwerk heeft. Dit **netwerk kan echter ook zeer kwetsbaar** of zelfs volledig afwezig zijn. Daardoor zal de **afstemming tussen de professionals en de vrijwilligers** zeer goed geregeld moeten zijn, aangezien vrijwilligers veel werk, dat nu nog door de professionals wordt uitgevoerd, moeten gaan opvangen.

Dialogo aan de hand van een viertal casussen, terugkoppeling en oplossingsrichtingen

De deelnemers splitsen zich op in 4 groepen waar aan de hand van een casus een dialoog gevoerd wordt over oplossingsrichtingen voor het beschreven probleem. Er zijn geen goede oplossingen. Doel van het bespreken van deze casussen is, om met elkaar uit te wisselen wat een optimale oplossingsrichting zou kunnen zijn en welke barrières dan geslecht moeten worden. Integraal denken vraagt om maatwerk en werkelijk maatwerk vraagt soms om onorthodoxe oplossingen.

Hieronder volgt een aantal gemeenschappelijke punten die uit de diverse casussen naar voren zijn gekomen:

Organisatie en werkvormen

- Soms kan bepaalde problematiek gebundeld worden om te kijken of er een gerichte oplossing voor handen is. Maar daar zijn vaak weer regels aan verbonden die een eenvoudige en efficiënte oplossing blokkeren.
- Durf buiten de lijntjes te denken en ga er niet bij voorbaat van uit dat het niet mogelijk is om een oplossing voor een bepaald probleem te vinden. Dat geldt zowel voor de cliënt als voor de professional.
- De rechtspositie van de klant om zijn gelijk te kunnen halen, zal geborgd moeten worden. Het is over het algemeen wel mogelijk om tot een effectieve oplossing te komen, als er buiten de starre regelgeving om gewerkt kan worden.
- los tegenstrijdigheden in de (landelijke en lokale)regelgeving pragmatisch op
- Werk aan houding professionals, leer van je lastige klant (koester je horzel)
- Bureaucratische knelpunten en barrières die oplossingen in de weg staan moeten praktisch worden aangepakt. "Best Practices" bij elkaar brengen en vervolgens laten leiden tot aanpassing van regelgeving en procedures.
- het instellen van een ombudsfunctie werkt mee aan doorbreken van hinderlijke regelgeving, gaat voorbij de casus.

- Stel per sociaal wijkteam een budget beschikbaar voor snelle, onorthodoxe oplossingen, met verantwoording achteraf.
- Ontsluiting van kennis van de partners in het werkveld maakt dat men van elkaar weet wat men doet en wat men van elkaar kan verwachten. Als de partners elkaar kennen, kunnen ze makkelijker iets bij elkaar halen of brengen.
- Integraal werken binnen de maatschappelijke opvang vraagt om meer samenwerking per casus. dat kan worden bereikt door:
 - Werken aan de houding van professionals
 - Afspraken maken tussen instellingen
 - Voorwaarden op te nemen in subsidieverordeningen

Regie

- Iedereen is verantwoordelijk en vervolgens is niemand meer verantwoordelijk; uiteindelijk zal duidelijk moeten worden wie de regisseur van een probleem is en wie de back-up van de probleemeigenaar is. Maak gemeenschappelijke afspraken over:
 - wie is probleem-eigenaar
 - het regisseursschap
 - actieve rol cliënt en netwerk
 - de rechtpositie van de klant
 - houd het systeem flexibel

Monitoring

- Signaleer waar de knelpunten zitten en werk daar vandaan gericht aan een oplossing; signaleren + agenderen / adresseren.

Relatie vrijwilligers en professionals

- Wellicht is er voor wijkcoaches een rol weggelegd om hulp op basis van vrijwilligheid te zoeken binnen de wijk.
- Borg GGZ-expertise in de sociale wijkteams; op die manier kan werk- en dagbesteding in de eigen omgeving van de cliënt plaatsvinden. Het kost minder en het is effectiever, zowel voor de cliënt als zijn omgeving. Het netwerk van de GGZ- cliënten is vaak al uitgeput, waardoor er gezocht moet worden naar andere hulp, vaak op basis van de inzet van vrijwilligers.
- Tweeverdieners hebben veelal minder tijd beschikbaar. Hierdoor gaat de cliënt er vaak van uit dat hij zelf iets moet oplossen en wil geen hulp uit zijn directe omgeving inroepen.
- Vrijwilligers kunnen ook worden ingezet bij professionele taken als coach van jeugd in de wijk.
 - Te denken valt aan huiswerkbegeleiding,
 - hulp bij kinderopvang en opvoeding,
 - als maatje voor ouderen bij het doen van boodschappen of kleine huishoudelijke taken.
- Welzijnsorganisaties en de gemeente Haarlem zullen op zoek moeten gaan naar bestaande netwerken die als cruciale knooppunten werken in buurten, zoals wijkraden en vrijwilligers. De cohesie in de wijk kan ook versterkt worden door allerlei maatschappelijke initiatieven zoals BUUV.
- Met minder rigide regelgeving zijn er meer creatieve oplossingen mogelijk. Als voorbeeld wordt de inzet van scholieren van de opleiding tot pedagogisch medewerker van het NOVA-college genoemd bij het bieden van kinderopvang tijdens inburgeringscursussen. Of maatschappelijke stages van middelbare scholieren die worden uitgevoerd als vrijwilligerswerk bij mensen die geen, of een te klein, eigen netwerk hebben. Coördinatie van dergelijke hulp is dan wel noodzakelijk, zodat de vrijwilliger de professional niet voor de voeten loopt. Men kan leren van

initiatieven die in andere delen van de stad succesvol blijken te zijn. De gemeente Haarlem zou in het faciliteren van de coördinatie van deze vrijwilligershulp een belangrijke rol kunnen spelen.

Vertrouwen en controle achteraf

- Het financiële aspect niet problematiseren. Dilemma: wat kost meer: een EK organiseren of financiële ondersteuning geven?
- Er zit vaak een bepaalde tegenstrijdigheid in de regelgeving op landelijk en lokaal niveau. Het is goed om deze te signaleren en te bekijken hoe er effectiever gewerkt kan worden.

Wonen en woningen

- Kostenbewustzijn ontwikkelen; 1 huisuitzetting = €20.000 plus €50.000 aan maatschappelijke kosten.
- Het samenbrengen van de gemeente Haarlem, woningcorporaties en welzijn- en vrijwilligersorganisaties kan veel problemen oplossen. Woningcorporaties zijn vaak op de hoogte van de problematiek van hun huurders. Bij betalingsachterstand of overlast, zouden zij al eerder de gemeente Haarlem en de benodigde instanties kunnen inschakelen om de problemen van deze huurders niet verder te laten escaleren. Samenwerking tussen de corporaties en de sociaal wijkteams bestaat maar, ondanks de goede afspraken, staan ook de verschillende belangen soms in de weg.
- Als er meer betaalbare woningen beschikbaar komen, is een deel van de problematiek van de cliënten snel en effectief op te lossen.

Conclusies en aanbevelingen

De voorzitter constateert dat er een grote overeenkomst is tussen de uitkomsten van de vier dialoogtafels. Men concludeert dat er niet alleen bij burgers een cultuuromslag zal moeten gaan plaatsvinden maar, ook bij het management van de zorgaanbieder, de gemeente en de lokale politiek.

- Er zal er een andere manier van denken en werken moeten ontstaan, korte lijnen, waardering voor ongebruikelijke oplossingen. Fouten maken mag, als er maar van wordt geleerd, geen afrekencultuur.
- Meer vertrouwen en handelingsbevoegdheden aan de uitvoerders in de praktijk, of dit nu vrijwilligers of professionals zijn. Kijk naar het resultaat en de kosten en minder naar regels en procedures.
- Werk aan een omslag in de organisatiecultuur op verschillende niveaus en niet alleen bij de burger. Zowel binnen de verschillende welzijnsorganisaties als binnen de gemeente Haarlem op politiek, bestuurlijk en management- en uitvoeringsniveau.
- Bedenk wat de opsteller van een bepaalde wet, voorschrift of regel er mee heeft willen bereiken en gaat die regel enz. dan wel op voor deze situatie. Meer gebruik maken van discretionaire ruimte.

Evaluatie en Afsluiting

Deze netwerkbijeenkomst wordt door de deelnemers als zeer positief ervaren. Het biedt hen mogelijkheid tot verdieping en aanvulling van hun netwerk. Men vraagt of hier in de toekomstige communicatie voortaan meer nadruk op gelegd kan worden, zodat er vanuit het werkveld nog meer belangstelling voor de Participatieraad zal komen. Het was een inspirerende middag waarbij veel kennis en ervaring is uitgewisseld tussen de diverse organisaties en partners. Deze kennis die in deze

netwerkbijeenkomst is opgedaan, zal in het najaar ook met de Haarlemse politiek gedeeld worden middels een ongevraagd advies aan het college.

De voorzitter vraagt de deelnemers om kandidaten aan te dragen die in aanmerking zouden kunnen komen voor het krijgen van de Participatieprijs voor hun succesvolle initiatief. Op die manier kan er op een positieve manier aandacht worden gevraagd voor participatie in de Haarlemse samenleving.

De voorzitter nodigt de deelnemers van harte uit om ook de volgende netwerkbijeenkomst weer bij te wonen en dankt hen voor hun positieve inzet en waardevolle inbreng.